

Genişletilmiş zet

Türkiye’de Bir niversite Hastanesinde Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları Nedeniyle Acil Servis Başvuruları: İki Yıllık Karřılařtırılmalđ Bir alışma

Giriş

Alkol ve madde kullanım bozuklukları (AMKB), dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de giderek artan bir halk sağlığı sorunu olarak öne çıkmaktadır. AMKB yalnızca bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlığını değil, aynı zamanda sağlık sistemleri üzerindeki yükü ve toplumsal refahı da etkilemektedir. Özellikle acil servisler (AS), AMKB’nin akut etkilerinin ilk gözlendiği yerler olması nedeniyle, bu bireyler için ilk temas noktası olarak kritik bir rol üstlenmektedir. İntoksikasyon, yoksunluk, psikiyatrik krizler, intihar girişimi, şiddet davranışları ve tedaviye erişimdeki güçlükler nedeniyle AMKB tanılı bireyler sıklıkla acil servislere başvurmaktadır. COVID-19 pandemisi ise madde kullanım alışkanlıkları, ruh sağlığı hizmetlerine erişim ve acil servis başvurularında değişikliklere neden olmuştur. Bu bağlamda, çalışmamızda bir niversite hastanesinin acil servisine başvuran AMKB tanılı hastaların 2018 (pandemi öncesi) ve 2023 (pandemi sonrası) yıllarına ait verilerini karşılaştırarak, eğilimleri, demografik özellikleri ve klinik sonuçları analiz etmeyi amaçladık.

Yöntem

Çalışmamız retrospektif kesitsel bir analiz olup, 2018 ve 2023 yıllarında acil servise başvuran ve psikiyatri konsültasyonu istenmiş tüm yetişkin hastalar (n=3.189) alışmaya dahil edilmiştir. Tanılar, başvuru sırasında değerlendirilen psikiyatrist tarafından DSM-5 tanı kriterlerine göre konulmuştur. Veriler, hastane elektronik sisteminden elde edilen demografik ve klinik bilgiler kullanılarak toplanmıştır. İstatistiksel analizler SPSS 25.0 ile yapılmış; kategorik değişkenler için Ki-kare testi, sürekli değişkenler için normal dağılıma bağlı olarak Mann-Whitney U testi ya da parametrik testler kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

2018 yılında AMKB ile ilişkili psikiyatri konsültasyonlarının oranı %19,8 iken, 2023 yılında bu oran %28,0’e yükselmiştir ($p<0,001$). Alkol kullanım bozukluğu (AKB) prevalansı %7,4’ten %16,1’e yaklaşık iki kat artarken ($p<0,001$), madde kullanım bozukluğu (MKB) prevalansı %14,5’ten %17,7’ye çıkmıştır ($p=0,014$). Kadınlarda da dikkat çekici artışlar gözlenmiştir: MKB oranı %5,8’den %9,8’e ($p=0,003$) ve AKB oranı %2,6’dan %8,7’ye ($p<0,001$) yükselmiştir. AKB ve MKB komorbiditesi de anlamlı düzeyde artmış, %2,1’den %5,7’ye çıkmıştır ($p<0,001$). AKB ile ilişkili hastane yatış oranı 2018’de %4,5 iken, 2023’te %12,6’ya ulaşmıştır ($p=0,01$). Özellikle 2023 verilerinde dikkat çeken bir diğer bulgu ise bu hastaların %79,4’ünün daha önce en az bir kez psikiyatrik yatış öyküsünün bulunmasıdır. Ayrıca, her iki yılda da intihar girişimi ve şiddet davranışı psikiyatrik konsültasyonların en sık nedenleri arasında yer almıştır.

Tartışma

Elde edilen bulgular, AMKB tanılı bireylerin acil servise başvurularında yıllar içinde belirgin bir artış olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle kadın hastalar arasında gözlenen artış, cinsiyet temelli müdahale stratejilerinin gerekliliğini gündeme getirmektedir. Literatürdeki verilerle paralel şekilde, pandemi döneminde yaşanan sosyal izolasyon, ekonomik zorluklar ve psikiyatrik hizmetlerdeki kesintiler, madde kullanım oranlarının artmasına neden olmuş olabilir. Kadınlarda artan alkol ve madde kullanım bozukluklarının yanı sıra, “telescoping” olarak adlandırılan daha hızlı bağımlı hale gelme eğilimi, bu grubun daha ciddi sağlık sonuçlarıyla karşı karşıya kalmasına yol açmaktadır. Kadın AMKB hastaları, erkeklere kıyasla daha yüksek oranda ruhsal bozukluk, travmatik yaşantılar, istenmeyen gebelik ve sosyal dışlanma gibi durumlarla karşılaşabilmektedir. Özellikle AKB ve MKB birlikteliği, intihar davranışı, şiddet eğilimi ve psikotik belirtiler gibi ciddi klinik tablolarla ilişkilidir. Ayrıca, acil servise başvuran bu bireylerin neredeyse yarısına yakınında paranteral sedasyon gereksinimi bulunması, başvuruların psikiyatrik kriz düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu noktada, acil servis alışanlarının AMKB tanılı bireylerin yönetimi konusunda özel eğitimler alması, multidisipliner müdahale ekiplerinin oluşturulması ve kriz yönetimi protokollerinin güncellenmesi önerilmektedir. Özellikle AKB’ye bağlı hastane yatışlarının ciddi oranda artması, yoksunluk sendromu (zellikle deliryum tremens) gibi durumlara yönelik önleyici stratejilerin uygulanmasını gerekli kılmaktadır.